

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Професійна майстерність
соціального працівника з
основами супервізії**

Освітня програма Соціальна робота

Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “ 29 ” серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Професійна майстерність соціального працівника з основами супервізії
Освітня програма	Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Нормативна
Курс/семестр	3/ 5
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Мова викладання	українська
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
2. Анотація до курсу	
<p>На сучасному етапі розвитку суспільства невід’ємною сферою діяльності держави стає створення та вдосконалення ефективної системи соціального захисту. Соціальна робота – необхідна складова цієї системи. Соціальні працівники входять до політичних, економічних та соціальних структур суспільства й суспільних відносин. Особливе місце у діяльності фахівців інституту соціальної роботи займає налагодження взаємовідносин з людьми, які потребують соціальної допомоги, та оточуючим світом. У зв’язку з цим гостро постає питання про співвідношення діяльності соціального працівника з нормами професійної етики (деонтології). Значну роль в подоланні розриву між основами професійної етики та їх реальним здійсненням в практичній діяльності відіграє система професійної підготовки соціальних працівників всіх рівнів (від соціального працівника, безпосередньо зайнятого наданням соціальних, медичних, психолого- педагогічних та побутових послуг населенню, до спеціаліста, зайнятого розробкою основ соціальної політики чи теоретичних і технологічних основ професійної діяльності, підготовкою та навчанням кадрів). Супервізія є досить малодослідженою сферою психологічної діяльності у нашому суспільстві.</p> <p>Супервізія – необхідний напрямок у професійній діяльності, і у нашій країні йому є куди розвиватись. Сам супервізор повинен постійно вдосконалюватись і не відмовлятися від допомоги більш досвідченого колеги. Яким би професійним не був спеціаліст, він, насамперед, людина, і йому ніколи не завадить допомога і професійна підтримка. Ефективність соціальної роботи, як і будь-якого виду діяльності, багато в чому визначається якістю її організації та управління. В той же час, теорія управління соціальної роботи мало досліджена, і в числі її головних наукових проблем називають необхідність розробки теоретичних основ менеджменту, моделювання діяльності соціальних служб, розробку критеріїв і методик оцінки та наукових методів прогнозування. Важливе місце в цьому переліку займає організація супервізії</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні теоретичних знань у галузі етики соціальної роботи, розвиток умінь взаємодіяти з клієнтом, встановлювати педагогічні</p>	

контакти, ліквідувати конфліктні ситуації. Сформувати знання та уміння постійного підвищення культури професійної комунікації соціального працівника.

Завдання дисципліни: ознайомити студентів з основами професійної та педагогічної етики та необхідності дотримання педагогічного такту при взаємодії з різними категоріями населення; допомогти студентам засвоїти теоретичні основи етики соціально-педагогічної діяльності; ознайомити з основними категоріями етики соціальної роботи, розкрити складові компоненти Етичного кодексу як підґрунтя поведінки соціального працівника, формувати потребу застосовувати етичні знання на практиці, розвивати моральні професійні якості, необхідні для майбутньої фахової діяльності. Закріпити та поглибити знання, навички щодо організаційних, методичних, риторичних сторін професійної комунікації соціального працівника у роботі з клієнтами, колегами, спеціалістами різних соціальних установ та організацій, можливостей запобігання синдрому професійного вигорання. Розкрити сутність поняття «супервізія», мету, завдання, функції та типи. Базові цінності супервізії. Етичні і юридичні принципи супервізії. Значення супервізії у підготовці соціальних працівників. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого.

4. Компетентності

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-13 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК-1 Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК-3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та фахівців територіальних громад.

СК-9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

Програмні результати навчання

РН-4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

РН-10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

РН-13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

РН-16. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності

та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

PH-21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: поняття професійної комунікації соціального працівника, основні вимоги, методики, прийоми проведення бесід, професійні чинники, що провокують стрес у соціального працівника, організаційні чинники, що сприяють синдрому вигорання, проблеми діагностики професійного вигорання. Розуміти поняття про професійну етику та її особливості. Знати, що таке професійна честь та гідність та розуміти поняття професійного іміджу. Принципи етичної взаємодії з різними групами клієнтів. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого. Значення супервізії у підготовці соціальних працівників

вміти: на професійному рівні взаємодіяти з клієнтом, встановлювати контакти, ліквідовувати конфліктні ситуації, використовувати теоретичні знання у галузі етики соціальної роботи на практиці. Вміти регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності; застосовувати у роботі певні підходи до прийняття етичного рішення; самостійно визначати етичні проблеми та дилеми. Працювати з науковою літературою, зокрема, першоджерелами. Застосовувати комплекс професійних, правових та морально-етичних правил; дотримуватись моральних та етичних принципів.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
	Професійне становлення і компетентність фахівця соціальної сфери. Етичні аспекти роботи соціальних інститутів.	Формування професійної компетентності соціального працівника. Структура професійної компетентності спеціаліста соціальної сфери. Юридична грамотність соціального працівника. Проблема наснаження в контексті соціальної роботи. соціальних працівників. Знати і розуміти, що таке етичне виховання соціального працівника. Надання працівником соціальних служб спеціалізованих послуг (соціальних, психологічних та соціально-побутових). Етика взаємодії соціальних служб між собою та сторонніми організаціями і структурами.	Аналіз наукових джерел, тести, індивідуальні завдання, діалоги та дискусійні обговорення. Презентаційні проекти.
	Тема 2. Специфіка супервізії в соціальній роботі. Сутність поняття «супервізія», мета, завдання, функції та типи.	Розкрити зміст поняття «супервізія». Які фундаментальні принципи та теорії використовуються в основі підходу до базових цінностей супервізії. Зрозуміти на які три складові можна диференціювати супервізію	Презентація, робота з науковими джерелами, питання для обговорення. Самостійно опрацювати теоретичний

<p>Базові цінності супервізії. Етичні і юридичні принципи супервізії. Значення супервізії у підготовці соціальних працівників. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого. Форми супервізії. Основні стилі супервізора в соціальній роботі.</p>	<p>як метод навчання в менеджменті соціальної роботи. Чи потрібна супервізія при підготовці соціальних працівників до практичної діяльності. Які функції супервізора. Які існують види супервізії</p>	<p>матеріал. Запитання, реферати Впродовж опрацювання теоретичного курсу є можливість для опрацювання курсу на платформі Прометеус-«Культура толерантності: як побудувати суспільство комфортне для всіх». «Соціальна робота з людьми, які мають хронічні захворювання» (в рамках неформальної освіти)</p>
<p>Тема 3. Супервізорські відносини. Значення супервізорських відносин та відповідальність в професійній діяльності молодого спеціаліста соціальної роботи. Опірність (тривога) молодого соціального працівника та стратегії подолання опору. Паралельні процеси в супервізії. Процес навчання та розвитку в супервізії. Знання та вміння супервізора. Супервізорські ролі соціального працівника.</p>	<p>Визначити основне значення супервізорських відносин. Зрозуміти за що несе відповідальність супервізор. Яким чином розглядають опір в супервізії. Які існують стратегії подолання опору в супервізії.</p>	<p>Презентація, робота з науковими джерелами, питання для обговорення. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Запитання, реферати, діалоги та дискусійні обговорення.</p>
<p>Тема 4. Професійно-особистісні якості соціального працівника. Аналітико-рефлексивна діяльність соціального працівника: значення, суть, основи</p>	<p>Професійно-особистісні характеристики соціального працівника: ціннісні орієнтації, інтереси, гуманне спрямування особистості. Особиста та соціальна відповідальність. Розвиненість почуття добра і справедливості,</p>	<p>Питання для обговорення, індивідуальні завдання, написання есе. Самостійно опрацювати</p>

<p>формування. Рефлексивна діяльність як складова професійної майстерності соціального працівника</p>	<p>власної гідності. Ввічливість, тактовність, простота і скромність. Порядність та людяність, емпатія, емоційна рівновага й терпимість тощо. Негативні моральні якості. Зарубіжний і вітчизняний досвід підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності</p>	<p>теоретичний матеріал. Запитання, реферати</p>
<p>Тема 5. Основи етичної комунікації в професійній діяльності соціального працівника. з клієнтами різної статі. Емоційні чинники в професійному спілкуванні. Роль емоцій у комунікативній діяльності людини. Адаптація в освітній діяльності, формуванні професійної майстерності. Адаптація у майбутній професії, подальшому розвитку професійної майстерності.</p>	<p>Основи спілкування соціального працівника як невід’ємна риса професійної компетентності. Співпраця з об’єктами і суб’єктами соціальної діяльності через визначення зони і позиції у спілкуванні. Основні форми і стилі етичного спілкування. Слухання як провідна якість соціального працівника, її етичні основи та рівні. Особливості етичного спілкування з клієнтами різної статі. Емоційні чинники в професійному спілкуванні. Роль емоцій у комунікативній діяльності людини.</p>	<p>Підготувати питання семінару, творчі та самостійні завдання, завдання для роздумів. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Запитання, реферати</p>
<p>Тема 6. Етика партнерських взаємовідносин спеціалістів у сфері соціальної роботи. Самоменеджмент у контексті формування професійної майстерності фахівця. Основи розвитку тайм-менеджменту майбутнього соціального працівника.</p>	<p>Розуміти поняття професійно-етичні відносини та їх особливості в співдружності соціальних працівників. Моральні принципи співробітництва з колегами в інтересах своїх клієнтів. Етика спілкування з колегами по соціальній роботі: Етика взаємовідносин з клієнтами (молоддю, неповнолітніми, людьми похилого віку та з фізичними і психічними обмеженнями тощо). Ефективні прийоми налагодження партнерських стосунків з клієнтом.. Особливості роботи соціального працівника при наданні допомоги літнім людям. Роль особистості соціального працівника в наданні допомоги людям з фізичними та психічними обмеженнями.. Специфіка роботи з неповнолітніми.</p>	<p>Обговорення проблемних ситуацій, аналіз і розв’язання психологічних задач. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Запитання, реферати</p>
<p>Тема 7. Етичний кодекс</p>	<p>Орієнтуватись і вміти</p>	<p>Питання для</p>

<p>спеціалістів із соціальної роботи України Способи саморегуляції соціального працівника . Синдром емоційного згорання соціального працівника. Причини виникнення психоемоційних переживань, які пов'язані з професійною діяльністю соціального працівника. Методики оптимізації психічного стану соціального працівника. Супервізія як засіб профілактики емоційного вигорання</p>	<p>користуватись та застосовувати у роботі Етичний кодекс соціального працівника. Охарактеризувати суть синдрому емоційного вигорання. Які основні фактори викоремлюють та яка їх роль в синдромі емоційного вигорання. Проаналізувати причини виникнення психоемоційних переживань, які пов'язані з професійною діяльністю соціального працівника. Які рекомендації виокремлюють щодо запобігання емоційного вигорання, пов'язаного з професійною діяльністю.</p>	<p>обговорення, аналіз і розв'язання психологічних задач. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Запитання, реферати, презентації та дискусії.</p>
<p>Тема 8 Характеристика основних категорій педагогічної та професійної етики. Професійний імідж соціального педагога. Основні засади забезпечення інноваційності професійної діяльності соціального працівника. Інформаційні технології в роботі соціального працівника. Дистанційні форми навчання: інноваційно-інформаційний контекст.</p>	<p>Орієнтуватись у основних поняттях та категоріях педагогічної та професійної етики. Вміння сформулювати портрет соціального працівника та зрозуміти професійний імідж соціального працівника</p>	<p>Питання для обговорення, проблемні ситуації.</p>
<p>Тема 9 Особливості використання методик поведінкової терапії в роботі з соціально-психологічною проблематикою. Використання сугестивних методик у роботі з різними проблемами клієнтів .</p>	<p>Розуміння поняття конфлікт та конфліктна ситуація. Вміння аналізувати та знаходити шляхи подолання конфліктів.</p>	<p>Питання для обговорення, аналіз і розв'язання психологічних задач, тести. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Запитання, реферати</p>
<p>Тема 10 Міжнародний та вітчизняний досвід професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних</p>		<p>Питання для обговорення, аналіз і розв'язання психологічних задач, тести</p>

працівників до роботи із вразливими категоріями населення. Нормативно-правові основи професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. Запитання, реферати
--	--

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Індивідуальне завдання	5
Семінарське/практичне заняття	25
Самостійна робота	10
Контрольна робота	10
Іспит	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
Індивідуальне завдання																5			5
Семінарські/практичні заняття	5			5		5					5		5						25
Самостійна робота											5		5						10
Контрольна робота																10			10
Іспит																		50	50
Всього за тиждень	5			5		5					5	5	5	5		5	10	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю. Підсумкову оцінку за семінарські/практичні заняття вираховуються за формулою середнє арифметичне від загальної суми оцінок множиться на коефіцієнт 5. Максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 25 балів.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1 каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kspsr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Дідух Ірина Ярославівна, доцент, кандидат педагогічних наук
Контактна інформація викладача	+380673420106

8. Політика навчальної дисципліни

<p>Академічна доброчесність</p>	<p>Неприпустимі плагіат та списування. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення.</p> <p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> > Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» > Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». > Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». > Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». > Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». > Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
<p>Пропуски занять (відпрацювання)</p>	<p>Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.</p> <p>Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ із теми. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.)</p>

	https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдань пізніше встановленого терміну	Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він повинен скласти тести (Тести) і тільки за цієї умови буде допущений до складання екзамену. Обов'язковим є для отримання екзамену відвідування більш 50% занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи. Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Невідповідна поведінка під час занять	На заняттях потрібно бути активними, творчими, не боятися запитувати та відстоювати свою думку. Діяти відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (зі змінами накази ректора № 61 від «31» січня 2020 р.; № 361 від 31 липня 2020 р.; № 795 від 31 грудня 2020 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP-25_12_2020-1.pdf
Додаткові бали	5 балів – сертифікати відповідні освітньому компоненту – включають до балів самостійної роботи. Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf »
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет

[імені Василя Стефаника» \(введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.\)](#) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf
Можливість зарахування.
Рекомендовані платформи: [https:// prometheus.org. ua/coursea/](https://prometheus.org.ua/coursea/)

8. Рекомендована література

1. Вступ до соціальної роботи / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К., 2005. – 304 с.
2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
3. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Костенко О. В. Інтерактивний навчальний посібник «Сучасні технології освітнього процесу»: навч. посіб. Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2020. 228 с.
4. Опалюк Т. Л. Формування соціально-рефлексійної компетентності особистості : метод. реком. (для виклад. і студ. пед. закл. вищої освіти). Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2019. 136 с.
5. Опалюк Т. Л. Методичні рекомендації щодо підвищення результативності процесів формування адаптивної та соціально-рефлексійної компетентностей майбутніх фахівців соціальної сфери. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / за ред. Л. П. Мельник, В. І. Співака. Кам'янець-Подільський, 2019. Вип. XXXIII. Серія: соціально педагогічна. С. 78–87.
6. Лоза А. С., Лаврецький Р. В. Психологічна готовність та адаптація соціального працівника до професійної діяльності. Соціальна робота в Україні : теорія і практика. 2014. № 3/4. С. 154–161.
7. Васянович Г.П. Педагогічна етика : навч.-метод. посіб. / Г.П. Васянович. – Л. : Норма, 2005. – 344 с.
8. Етика соціальної роботи : принципи і стандарти // Соціальна робота в Україні : навч. посіб. / за ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К., 2004. – С. 243 – 249.
9. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України // Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / за ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К., 2004. – С. 250 – 253.
10. Зозуляк-Случик Р.В. Етика соціально-педагогічної діяльності : навч. посіб. / Р.В. Зозуляк-Случик, Б.І. Ковбас. – Івано-Франківськ : Симфонія Форте, 2011. – 212 с.
11. Іщук С.В. Етика соціальної роботи : опорні конспекти : метод. реком. для студ. спец. «Соціальна педагогіка» та «Соціальна робота» / С.В. Іщук. – Т. : ТДУ, 2003. – 180 с.
12. Марченко С.Я. Професійна етика соціального педагога : [навч.-метод. посіб.] / С.Я. Марченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ, 2009. – 563 с.
13. Сабат Н. Етика спілкування соціального педагога з різними категоріями клієнтів / Н. Сабат // Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 324 – 330.
14. Трубавіна І.М. Етика соціально-педагогічної роботи з сімєю : [навч.-метод. посіб.] / І.М. Трубавіна. – К. : УДЦССМ, 2001. – 72 с.
15. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. – К.: Фенікс, 2001.
16. Котикова О. М. Репертуар професійних ролей соціального працівника. Вісник національного авіаційного університету Серія «Педагогіка. Психологія». 2014. №5. С. 65–70.
17. Діяльність центрів соціальних служб для молоді України. Сучасний стан та

- перспективи розвитку / За ред. Толстоухової С.В., Капської А.Й. – К.: Академпрес, 1999.
18. Карнегі Дейл. Як здобувати друзів і впливати на людей. – К.: Молодь, 1990.
  19. Кодекс професійної етики // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2001. - №3. Методичні матеріали для практичного використання психологам, соціальним працівникам в системі центрів ССМ. – К., 2001
  20. Молодь і дозвілля: Теорія, методика і практика роботи з підлітками та молоддю за місцем проживання // О.В. Безпалько, А.Й. Капська. – К.: АCADEMPRESS, 1994.
  21. Прояви турботу і обачливість / Б.М. Ворник, В.М. Оржеховська, О.А. Голоцван. – К., 2002.
  22. Колбіна Л. А. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. Одеса : Вид. Букаєв В. В., 2017. 406 с.
  23. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / За заг. ред. Капської А.Й. – К.: ДЦССМ, 2000.
  24. Капська А. Й., Долинська Л. В., Карпенко О. Г., Филипчук В. С. Комунікативна професійна компетентність як умова взаємодії 202 соціального працівника з клієнтом : навч.-метод. посіб. / за ред. А. Й. Капської. Київ : ДЦССМ, 2003. 87 с
  25. Соціальна робота в Україні / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько та інші. – К.: Науковий світ, 2003.
  26. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник / В.П. Андрущенко, В.П. Бех. – К.: ДЦССМ, 2002.
  27. Степаненко В.Ф. Етика в проблемних і аналітичних задачах. – К.: Лібра, 1998.
  28. Чмут Г.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування. – К., 2003
  29. Фурман А. В., Дубно А. В. Психодіагностична компетентність соціального працівника. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 102 с.
  30. Архипова С. П. Професійна компетентність і професіоналізм соціального працівника: сутність і шляхи розвитку. Соціальна робота в Україні: теорія та практика. 2004. Вип. 2(7). С. 15–24
  31. Астремська І. В. Прикладні методики та основи супервізії в соціальній роботі : навчальний посібник / І. В. Астремська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 396 с.
  32. Сходинки зростання. Практикум до навч. посіб. «Я — студент» / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. Київ : Київ. унт ім. Б. Грінченка, 2020. 84 с.
  33. Сагач О.М., Корнят В.С., Прокопчук В.І., Дідух І.Я. , Плетеницька Л.С. Мотивація та умови розвитку педагогічної майстерності в процесі професійної підготовки. //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Випуск 3(123)20 С.125-131 (Входить до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» з педагогічних наук (включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC) (Польща).
  34. Дідух І.Я. Мотивація та умови розвитку педагогічної майстерності в процесі професійної підготовки. //Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Випуск 3(123)20 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), що входить до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» з педагогічних наук (наказ МОНУ N 1222 від 07.10.2016) та фізичного виховання і спорту (наказ МОНУ No 528 від 12.05. 2015 р., включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC) (Польща).Мотивація та умови розвитку педагогічної майстерності в процесі професійної підготовки// С.125-131
  35. Lemko, H. ., Kachak, T., Voroshchuk, O. ., Didukh, I. ., Mochan, T. ., & Bai, I. (2021). Formação de valores morais nos alunos: métodos eficazes do diagnostico. Laplage Em Revista, vol.7, n. 3B, Sept.- Dec. 2021, p. 556-568 <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173B1597p.556-568> (індексовано у WoS).

36. Bilavych H., Didukh I., Stynska V., Prokopiv L., Fedchyshyn N., Savchuk B., Fedoniuk L. Development of inclusive education in Ukraine in the context of world trends. Wiadomości Lekarskie. 2022. Volume LXXV. Issue 4. Part 1. P. 891-900. file:///C:/Users/user/Desktop/WL%204%20cz%20I%202022.pdf

Викладач Дідух Ірина Ярославівна